

Förskrivning av hjälpmedel – diskussionsmaterial

Stöd till hur webbutbildningen kan användas
i gruppdiskussion med vård- och omsorgspersonal

Innehåll

Inledning	3
Om webbutbildningen	3
Hur ska det här materialet användas?	5
Före diskussionen	6
Ämnesområden	6
Upplägg	6
Förberedelser	7
Under diskussionen	8
Diskussionens upplägg	8
Delaktighet	10
Värdekonflikter	12
Efter diskussionen	14
Uppföljningsfrågor	14
Diskussionsfrågor och övningar för utskrift	15

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges.
För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Artikelnummer 2016-12-22

Foto sid. 10, 11 och 13, Max Brandhorst, Houdini Group AB
sid. 12, Daniel Lindqvist

Publicerad www.socialstyrelsen.se, december 2016

Inledning

Det här materialet riktar sig till dig som ska planera och leda en diskussion med vård och omsorgspersonal om hjälpmedel.

Materialet är en del i ett förskrivarstöd som består av en webbutbildning, ett diskussionsmaterial och en skrift. Den innehåller samlad och aktuell kunskap inom hjälpmedelsområdet på en övergripande nivå. De lagar och författningar som berör hjälpmedelsområdet finns också med.

I materialet beskrivs webbutbildningen Förskrivning av hjälpmedel samt hur du kan använda den så att den bidrar till en ökad kännedom om processen kring hjälpmedelsförskrivning. Här ges även ett förslag på upplägg för ett utbildningstillfälle då utbildningen används i kombination med reflektion och diskussion på arbetsplatsen.

Om webbutbildningen

Webbutbildningen Förskrivning av hjälpmedel riktar sig till förskrivare, övrig vård- och omsorgspersonal och chefer och syftar till att ge en grundläggande kompetens om förskrivning. Webbutbildningen kan användas på ett flexibelt sätt utifrån verksamhetens behov och möjligheter.

Förskrivarstödet består av ett utbildningsmaterial med webbutbildning och diskussionsmaterial samt en skrift. Skriften innehåller samlad och aktuell kunskap inom hjälpmedelsområdet på en övergripande nivå. Skriften riktar sig till förskrivare och chefer. I skriften kan man hitta kunskap om till exempel lagar och författningar som berör hjälpmedelsområdet.

Mål och innehåll

Syftet med webbutbildningen är att stärka kompetensen när det gäller förskrivning av hjälpmedel och bidra till en god och jämlik hjälpmedelsförsörjning i hela landet. Webbutbildningen behöver dock sättas in i en samlad kompetensutvecklingsstrategi och anpassas till verksamhetens behov.

Utbildningen är uppdelad i olika delar som innehåller en eller flera utbildningsmoduler och riktar sig till olika grupper. Följande moduler riktar sig till vård- och omsorgspersonal som inte är förskrivare:

- Introduktion om hjälpmedel (ca 15 min.)
- Fyra situationer att reflektera över som vård och omsorgspersonal (ca 20 min.).

Efter genomförd utbildning ska personalen ha fått övergripande kunskap om förskrivningsprocessen, om vad som stödjer och reglerar den samt om hur patientens delaktighet påverkar valet av hjälpmedel. Personalen ska även ha fått kunskap om hur du kan uppmärksamma och förmedla behov till förskrivaren, om tillförlitliga informationskällor samt om hur man kan reflektera över värdekonflikter.

Var finns webbutbildningen?

Förskrivning av hjälpmedel hittar du via Kunskapsguiden, Socialstyrelsens webbplats eller direkt på Socialstyrelsens utbildningsportal.

- www.kunskapsguiden.se
- www.socialstyrelsen.se
- www.utbildning.socialstyrelsen.se

För att få tillgång till webbutbildningen måste deltagaren registrera sig.

Hur ska det här materialet användas?

Webbutbildningen genomförs enskilt, men verksamheten får ut mer om den kombineras med dialog och reflektion i ett så kallat blandat lärande. Materialet är just tänkt för att användas som stöd för ett blandat lärande, där webbutbildningen kan användas i kombination med gruppdiskussioner på arbetsplatsen.

Det här materialet ger förslag på hur ni kan planera och genomföra en utbildningsinsats med åtföljande diskussion. Ett antal fiktiva fall i webbutbildningen kan användas som utgångspunkt för reflektion och för diskussion om hur ni arbetar i er verksamhet. Använd er gärna även av egna fall och erfarenheter.

Gruppdiskussionen kompletterar webbutbildningen. Ni som ska leda diskussionen bör därför ha förberett er genom att gå igenom webbutbildningen.

Det här materialet är indelat i tre avsnitt:

- **Före diskussionen** – vad du kan göra för att förbereda dig själv och deltagarna.
- **Under diskussionen** – förslag på upplägg och ämnesområden samt vägledning och tips på hur du får en engagerad diskussion.
- **Efter diskussionen** – vad som händer efter diskussionen, uppföljning och utveckling.

Före diskussionen

Detta avsnitt riktar sig till dig som ska planera gruppdiskussionen och tar upp vad du behöver tänka på före diskussionen. Innan ni startar en utbildnings-satsning är det viktigt att ni försäkrat er om ledningens stöd och att ni genomför planeringen enligt verksamhetens rutiner. Se över vilka kompetenser inom organisationen som behöver involveras i planering och genomförande av utbildningen.

För att använda webbutbildningen på bästa sätt behöver ni bestämma hur mycket tid som kan avsättas för utbildning. Ni behöver också fundera över vilka ämnesområden som ni gemensamt ska arbeta med och vilket upplägg som passar er verksamhet bäst.

Ämnesområden

Materialet tar upp följande ämnesområden:

- Delaktighet
- Värdekonflikter

Till varje ämnesområde finns frågor och övningar. De finns också för utskrift sist i detta dokument.

Upplägg

Planera diskussionen med utgångspunkt från den tid ni har till förfogande.

I materialet beskrivs två alternativ på upplägg för ett möte:

- **Kort version** – diskussionen ingår som en del av ett möte. Eventuellt kan arbetsplatsträffar användas för att informera om utbildningen och/eller för att genomföra diskussionen. Du väljer ett ämnesområde som är aktuellt för er.
- **Lång version** – diskussionen hålls som ett utbildningstillfälle under en halvdag. Då hinner ni gå igenom alla ämnesområden.

Förberedelser

Schemalägg mötet och boka lokal i god tid. På mötet är det lämpligt att gå igenom filmer från utbildningen och du behöver därför ha tillgång till en dator med internetuppkoppling och ljud, samt en projektor eller en stor skärm.

Före mötet bör personalen ha gått igenom utbildningsmodulerna Introduktion om hjälpmedel och Fyra situationer att reflektera över som vård- och omsorgspersonal. Utbildningen tar upp olika situationer som berör frågor som är viktiga för all personal. Alla bör därför gå igenom dem även om de bygger på en kategori av hjälpmedel som man inte själv arbetar med.

Inbjudan

Skicka ut en inbjudan med information om vad ni ska diskutera och om hur mötet kommer att läggas upp. Meddela även deltagarna att de bör gå igenom aktuella utbildningsmoduler innan de kommer till mötet.

Under diskussionen

Här ges förslag på upplägg och en beskrivning av innehållet i de olika ämnesområdena.

Diskussionens upplägg

Inledning

Berätta om syfte med och innehåll i utbildningen och ge en bakgrund till diskussionen. Om du tänker göra en uppföljning, berätta det. Förklara för deltagarna att de frågeställningar ni ska diskutera är relevanta även för den som inte arbetar med just det hjälpmedel som nämns i exemplen. Det är alltså inte hjälpmedlen som är viktiga, utan situationerna och frågeställningarna runt dem.

För att få en utvecklande gruppdiskussion kan du behöva hjälpa deltagarna att komma till tals under diskussion. Ett sätt är att dela upp gruppen, om den är stor, i ett antal mindre grupper.

Diskussionspass

Diskussionen kan delas upp i två pass som vardera berör ett av de två ämnesområdena delaktighet och värdekonflikter. Beräkna hur mycket tid som ska läggas på varje ämnesområde.

Båda passen börjar med en inledning där du kan introducera ämnesområdet. Fokus bör ligga på ämnesområdets problematik och lösningar – inte på själva fallen.

Varje ämnesområde innehåller några frågor eller en övning. De finns också sammanställda för utskrift i slutet av det här dokumentet. Dela upp frågorna så att varje grupp har en eller två frågor att diskutera i cirka 15 minuter. Därefter får grupperna, en i taget, redovisa för hela gruppen vad de kommit fram till och berätta hur de skulle vilja arbeta eller identifiera möjligheter och lösningar.

Om du märker att någon inte deltar i diskussionen, försök uppmuntra personen att ge sin syn på ämnet. Om diskussionen tenderar att enbart handla om problem, försök då att styra in den på tänkbara lösningar.

Förslag på tidsåtgång per diskussion i varje pass:

Pass	Diskussion om	Stödmaterial	Tid
Delaktighet	AKK och delaktighet	Film om Jacob Frågor	25 min
	Rätt information om hjälpmedel	Film om Anisha Övning	25 min
Värdekonflikter	Integritet och olika åsikter kring en hjälpmedelsanvändare	Film om Marianne Frågor	20 min
	Skydds- och begränsningsåtgärder	Film om Tage Frågor	20 min

Avslutning

Avsluta mötet med att sammanfatta vad ni kommit fram till. Meddela också deltagarna att ni behöver fortsätta diskussionen vid ett senare tillfälle och att ni då behöver diskutera

- hur ni ska arbeta med dessa frågor framöver
- om ni behöver och kan förändra ert arbetssätt.

Om chefen inte deltagit på mötet bör ni informera henne eller honom om vad ni kommit fram till. Om ni har förslag på förändringar av rutiner som påverkar ledningssystem måste ni ta upp det med respektive chef.

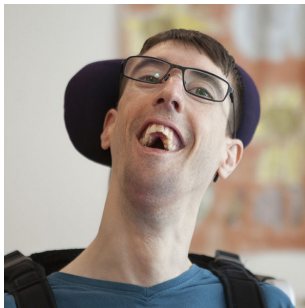
Delaktighet

Här beskrivs passet och ämnesområdet delaktighet. Du får information om upplägget och vilket stöd som finns för diskussionen.

Ju större delaktighet personen känner, desto större är chansen att hon eller han når sitt/sina mål med hjälpmedlet. Kommunikation är grunden för att bli delaktig. För att kunna ge bra stöd till hjälpmedelsanvändaren är det också viktigt att känna till var man kan hämta information om hjälpmedel och regelverk.

Diskussion om AKK och delaktighet

Till denna diskussion kan ni utgå från filmen om Jacob, som finns i utbildningsmodulen: Fyra situationer att reflektera över i avsnittet Jacob – Vad behövs för en bra kommunikation?

Se filmen och gå därefter igenom följande frågor.

Diskussionsfrågor om AKK

1. Vilka tankar väcker den beskrivna situationen?
2. Har vi mött liknande situationer i vår vardag?
3. Hur kan vi hjälpa till att öka delaktigheten för den som använder kommunikationshjälpmedel?
4. Vad bör man tänka på när det gäller att använda AKK?
5. Vad finns det för hinder för att använda AKK?

Övning: Delaktighet genom rätt information om hjälpmedel

Till denna diskussion kan ni utgå från filmen om Anisha, som finns i utbildningsmodulen: Fyra situationer att reflektera över i avsnittet Anisha – hur kan behov och önskningar förmedlas till förskrivare?

Börja med att se filmen och gör sedan följande övning.

Hur hittar ni rätt information? – Övning att göra två och två

Till den här övningen behöver ni en dator eller mobiltelefon med internetanslutning. Om du är osäker på var ni kan hitta rätt information, gå till

Introduktion om hjälpmedel och modulen Regler som sätter ramar.

- Hjälpmedelsanvändaren vill se vilka rollatorer som finns i sortimentet. Hur tar ni reda på vilka modeller som finns i er region, i er kommun eller i ert landsting?
- Hjälpmedelsanvändaren vill veta om det går att få en cykel förskriven i er region, i ert landsting eller i er kommun. Var kan ni hitta information om det?

Värdekonflikter

Detta ämnesområde handlar om hur man agerar när olika värderingar ställs mot varandra och man måste försöka lösa en konflikt. Det kan handla om att personal, närstående, förskrivare och hjälpmedelsanvändare har olika åsikter om något. Inom det här området kan ni också diskutera begränsningsåtgärder om det är aktuellt för er.

Diskussion om integritet och olika åsikter kring en hjälpmedelsanvändare

Till denna diskussion kan ni utgå från filmen om Marianne som finns i utbildningsmodulen: Fyra situationer att reflektera över i avsnittet Marianne – Hur kan olika personers önskemål om hjälpmedel hanteras?

Börja med att se filmen och arbeta sedan med följande frågor.

- Har ni varit med om en liknande situation som i filmen om Marianne?
Om så är fallet, hur löste ni den?
- Hur arbetar ni när olika behov och viljor står emot varandra?
- Hur gör ni när arbetsmiljön ställs mot hjälpmedelsanvändarens behov och önskningar?

Diskussion om skydds- och begränsningsåtgärder

Till denna diskussion kan ni utgå från filmen om Tage. Filmen hittar du i utbildningsmodulen: Fyra situationer att reflektera över i avsnittet Tage – Vad innebär det att hjälpmedlet är en skydds- eller begränsningsåtgärd?

Börja med att se filmen och gå därefter igenom följande frågor.

- Har du varit med om någon liknande situation som i filmen om Tage?
Om så är fallet, hur löste ni den?
- Vad är särskilt viktigt att tänka på om hjälpmedlet är en skydds- eller begränsningsåtgärd?
- Hur kan personalen öka Tages möjligheter att påverka vardagen?

Mer information om begränsningsåtgärder hittar du på Kunskapsguiden.

Efter diskussionen

För att utbildningen ska påverka personalens arbetssätt är det viktigt att utbildningsinsatsen följs upp. Här är några exempel på frågor som du kan ställa till gruppen efter cirka sex månader:

Uppföljningsfrågor

1. Har vi förändrat vårt arbetssätt sedan vi hade diskussionsträffen?
2. Kan vi mer om hjälpmedel idag jämfört med för ett halvår sedan?
3. Gör vi något idag som vi inte brukade göra då?
4. Fungerar någon del av arbetet bättre idag än för ett halvår sedan?
Om så är fallet, vilken del?
5. Är det någon skillnad i hur vi får hjälpmedelsanvändaren delaktig?
I så fall vilken?

Diskussionsfrågor och övningar för utskrift

Till varje ämnesområde finns frågor och övningar. Här finns de samlade för utskrift. Skriv ut de som är relevanta och ta med till mötet.

Delaktighet

Diskussionsfrågor om AKK och delaktighet

1. Vad tänker vi på när vi ser situationen? Vad är problemet?
2. Har vi mött liknande situationer i vår vardag?
3. Hur kan vi hjälpa till att öka delaktigheten för den som använder kommunikationshjälpmedel?
4. Vad bör man tänka på när det gäller att använda AKK?
5. Vad finns det för hinder för att använda AKK?

Övning: Delaktighet genom rätt information om hjälpmedel

Hur hittar ni rätt information? – Övning att göra två och två

Till den här övningen behöver ni en dator eller mobiltelefon med internetanslutning. Hur hittar ni rätt information? Om du är osäker på var ni kan hitta rätt information, gå till Introduktion om hjälpmedel och modulen Regler som sätter ramar.

1. Hjälpmedelsanvändaren vill se vilka rollatorer som finns i sortimentet. Hur tar ni reda på vilka modeller som finns i er region, i er kommun eller i ert landsting?
2. Hjälpmedelsanvändaren vill veta om det går att få en cykel förskriften i er region, i er kommun eller i ert landsting. Var kan ni hitta information om det?

Värdekonflikter

Diskussionsfrågor om integritet och olika åsikter kring en hjälpmedelsanvändare

1. Har ni varit med om en liknande situation som i filmen om Marianne?
Om så är fallet, hur löste ni den?
2. Hur arbetar ni när olika behov och viljor står emot varandra?
3. Hur gör ni när arbetsmiljön ställs mot hjälpmedelsanvändarens behov och önskemål?

Diskussionsfrågor om skydds- och begränsningsåtgärder

1. Har du varit med om någon liknande situation som i filmen om Tage på din arbetsplats? Om så är fallet, hur löste ni den?
2. Vad är särskilt viktigt att tänka på om hjälpmedlet är en skydds- eller begränsningsåtgärd?
3. Hur kan personalen öka Tages möjligheter att påverka vardagen?

Uppföljningsfrågor

1. Har vi förändrat vårt arbetssätt sedan vi hade diskussionsträffen?
2. Kan vi mer om hjälpmedel idag jämfört med för ett halvår sedan?
3. Gör vi något idag som vi inte brukade göra då?
4. Fungerar någon del av arbetet bättre idag? Om så är fallet, vilken del?
5. Är det någon skillnad i hur vi får hjälpmedelsanvändaren delaktig?
Om så är fallet, vilken skillnad?

Förskrivning av hjälpmedel
– **diskussionsmaterial** (artnr 2016-12-22)
kan laddas ner från www.socialstyrelsen.se
www.socialstyrelsen.se/publikationer